

Genrer, tekstarter og andre sproglige handlinger

Ole Togeby
Aarhus Universitet

I mange fag og forskningsgrene interesserer folk sig for genrer og tekstarter, men de arbejder inden for forskellige paradigmer med forskellige modeller og metaforer og bruger forskellige eksempler, og de forskellige grupper er stort set uvidende om hinandens resultater som de derfor mere eller mindre ignorerer. Tekstlingvister, fx Beaugrande and Dresler, Borchmann, Engberg, Halliday, Swales, Wille, opfatter tekstarter som tekstlig arkitektur og teknik; med hvilke kompositions mønstre og sproglige træk konstruerer man givne genrer? Sociologiske diskursanalytikere, fx Fairclough, Goffmann, van Leeuwen, Habermas, opfatter tekstarter som klodser der skal puttes i en puttekasse. Tekstens former skal passe til dens funktioner i de samfundsmæssige organisationer. Og man må ikke blande tekstarterne. Litterater, fx Derrida, Diderichsen, Genette og Wentzel, opfatter genrer som fodstier på savannen – spor af tidligere tiders kommunikationsvaner. Forfattere opfattes som folk der baner nye veje, som stifindere. Kognitivister som Aristoteles, Bateson, Grice, Harder and Kock, Jakobson og Recanati opfatter genrer og tekstarter som forventningsrammer for hvordan meningen med tekstens helhed skal forstås; skiftes rammen bliver alt forvandlet, skønt intet er ændret.

I denne artikel vil jeg skitsere en teori om både filosofernes talehandlinger, tekstlingvisternes tekstarter og litteraternes genrer og sætte forskellen på modellerne på begreb.

Talehandlinger, diskurstekster, faglige værker og skønlitteratur

Jeg vil tage udgangspunkt i fire korte tekster der skal tjene som eksempler. En tekst defineres her som meningen med rækken sætninger som ytres mellem to talerskift som én sproglig handling. Begrebet tekst dækker både skriftlige og mundtlige ytringer og både replikker på en enkelt sætning, og værker i mange bind.

Tekst 1

(Kun det understregede er teksten)

Veninden: ¹Jah jaloux har han jo altid været.

Oda: ²Johmen det er ingenting mod hva' han er nu. ³Undertiden ter han sig saa man skulde tro han var sindssyg!

[*To Damer kommer til syne. Den ene skubber en Barnevogn.*]

⁴Der er et Bord her ⁵la' os –

Soya: *To traade, Den skønne Fortid*, 1943

Tekst 2

¹En anden mulighed!

²Henrik Moberg Jessen, København S

³Venstres skatteordfører udtaler i Information (den 15. februar), at danskerne ikke frygter skattestigninger mere, og at det skyldes “skattestoppets succes”.

⁴En anden mulighed kunne være, at danskerne mærker konsekvenserne af skattestoppet på plejehjemmene, sygehusene, skolerne, institutionerne og mange andre steder i Danmark.

Information 16. februar 2010 side 17, under overskriften *Læserbreve*.

Tekst 3

¹**Silkehale**, *Bombycilla garrulus*

²20-21 cm. ³Ret almindelig, men meget ustadig vintergæst, der kan optræde i meget store mængder. ⁴Det er næringsmangel på ynglepladserne i det nordlige Skandinavien og måske også vejrforholdene, der tvinger dem hertil. ⁵Silkehalen lever mest af kødbær og rønnebær. ⁶Den har aldrig ynglet i Danmark. ⁷Silkehalen kan rejse hovedtoppen lige i vejret eller lægge den næsten helt ned, som det passer fuglen bedst.

Hans Hvass 1954: *Fugle i farver*. Politikens Forlag, side 144.

Tekst 4

¹DUER OG SLANGER

²Udkast til begyndelse til bordtale.

³(ikke holdt.)

⁴Folk burde være
som skriften forlanger:
blide som duer
og kloge som slanger.

⁵Ak, mange ærede
herrer og fruer
er blide som slanger
og kloge som duer.

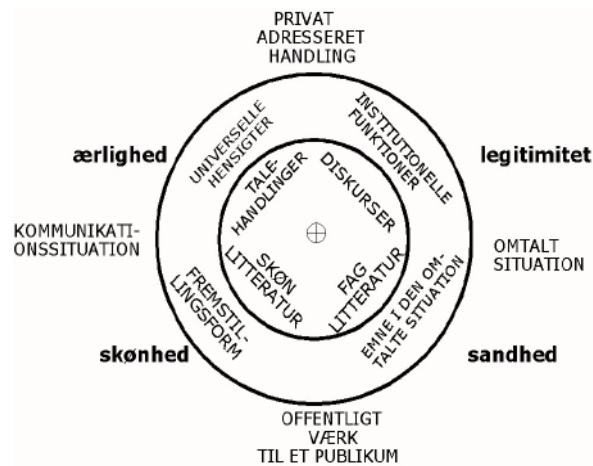
Kumbel 1958: *Gruk*. 15. samling

Tekstarter eller genrer defineres i denne artikel på følgende måde:

Tekstarter er typer af sproglige handlinger der med typer af hensigter i typer af situationer udføres ved hjælp af typer af sproglige fremstillinger om typer af emner.

Til enhver tekst (sproglig handling) knytter der sig krav om gyldighed i kommunikationssituationen; en række af sætninger der skal tælle som en tekst, skal således 1) være ærligt udtryk for afsenderens hensigt, 2) have en legitim funktion i situationen, institutionen og diskursfællesskabet, 3) være sandt udsagn om emnet, og 4) være en underholdende og behageligt (skøn, æstetisk) oplevelse for modtagerne. I hver enkelt tekst kan hovedvægten ligge på en af de fire gyldighedsfordringer således at de andre spiller en mindre eller forsvindende rolle. I tekst 1 ligger hovedvægten på afsenderens hensigt (og spørgsmålet er om der ikke inden for de to talerskift er to hensigter og dermed to talehandlinger, men det er ikke emnet her). Tekst 2 er som et læserbrev i en avis tydeligvis en legitim social handling i det diskursfællesskab, som udgøres af den politiske offentlighed. Tekst 3 er ikke som 1 og 2 adresseret til medlemmer af et bestemt institutionsforankret diskursfællesskab, og hovedvægten ligger ikke på den sociale legitimitet, men på at det er et sandt udsagn om virkeligheden. Endelig er tekst 4 også stillet frem for et publikum, men uden krav på sandhed og til gengæld krav om æstetisk kvalitet. Sproglige teksthandlinger kan således inddeles i fire forskellige prototyper på grundlag af den gyldighedsfordring der lægges mest vægt på, nemlig henholdsvis: talehandlinger, diskurser, faglitteratur og skønlitteratur. Dette er ikke en opdeling i aristoteliske kategorier med klare kriterier, men en ordning af materialet i prototyper

med centrale og perifere eksempler og indbyrdes familieligheder. Det hele kan stilles op i en model som følgende.

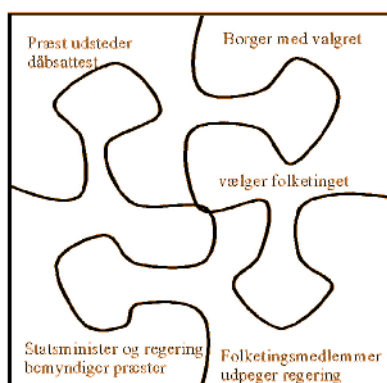
Disse fire prototyper adskiller sig også fra hinanden på en række andre kontinua som har med kanalen, mediet og de retoriske vilkår at gøre, men forskellene er tendenser og ikke kriterielle træk: mundtlighed over for skriftlighed, dialog over for monolog, interaktion over for komposition (som det der skaber kohærens mellem meningen med sætningerne), flygtighed over for varighed, simultanitet mellem afsendelse og modtagelse over for asynkronicitet, en-til-en-kommunikation (ansigt til ansigt) over for en-mange-kommunikation (massekommunikation).

MUNDTLIGHED, DIALOG, INTERAKTION, FLYGTIG, SIMULTAN, EN-TIL-EN
talehandlinger
praktiske tekster
faglitteratur
skønlitteratur
SKRIFTLIGHED, MONOLOG, KOMPOSITION, VARIG, ASYNKRON, EN-MANGE

Man må ikke blande tekstarterne

Sociologisk set er vores evne til at skelne mellem talehandlingstyperne grundlaget for at samfundet og civilisationen hænger sammen. Det at der er fælles normer for at et sprogligt udtryk (af en bestemt type) i en bestemt kontekst tæller som en social handling (af en bestemt type) er grundlæggende for et diskursfællesskab. Og det at folk med statusfunktioner ved talehandlinger af typen deklamationer kan skabe nye statusfunktioner, gør det muligt at skabe og vedligeholde sociale relationer af stadig mere kompleks karakter. Regeringen kan (med en talehandling) udnævne præster, præster kan ved dåben (og indskrivningen på kordegnekantoret) gøre nyfødte børn til borgere i samfundet, borgere kan ved krydser på stemmesedler gøre en borger til medlem af folketinget, og folketingsmedlemmer kan ved at trykke på afstemningsknapperne udpege regeringer, der kan udnævne præster ... Netværket af talehandlinger danner således et fully

interlocking puslespil som udgør den proces som kaldes et samfund (Searle 1996).

Når man således lægger vægt på afsenderens hensigt med den sproglige handling, vil kriteriet for skelnen mellem typer være afpasningens retning (direction of fit). Man kan således skelne mellem 1) konstateringer, hvor den situation som omtales i teksten, skal passe til virkeligheden (som kommunikationssituationen er en del af), 2) reguleringer (påbud, løfter), hvor kommunikationssituationen skal passe til den omtalte situation, 3) ekspressioner, hvor der ikke finder nogen afpasning sted, men hvor afsenderen udtrykker sin holdning til kendsgerninger, og deklamationer (som udnævnelse, dåb, afstemning) hvor afpasningen går begge veje.

Et klassifikationssystem af talehandlinger og deres underkategorier kan på dette grundlag se således ud:

T A L E H A N D L I N G E R	ekspressioner ingen afpasning	estimering	<i>Det er koldere udenfor end inde i køleskabet</i>
		evaluering	<i>Det er hundekoldt</i>
		emotiv	<i>Jeg fryser</i>
	konstateringer omtalt situation skal passe til virkeligheden	informere	<i>Hun er kommet for 5 minutter siden</i>
		hævde	<i>Jordens temperatur har været stigende i de sidste 10 år</i>
		antage	<i>Hun kommer nok tilbage (for hendes taske står her endnu)</i>
	reguleringer kommunikations-situation skal passe til omtalt situation	1. person	løfte, tilbud: <i>Jeg skal nok komme med det samme</i>
		2. person	ordre: <i>Kom herhen!</i>
		upersonlig	forbud og påbud: <i>Adgang forbudt. Cykler fjernes uden ansvar</i>
		gensidig	aftale: <i>Vi mødes kl. 16.</i>
		generel	regel: <i>Man må ikke slå på en der er mindre end en selv.</i>
	deklamationer dobbelt afpasning	institutionel	<i>NN, jeg døber dig i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn, amen</i>
		universel	<i>Tak</i>

Kriteriet for underinddelingen af diskurstekster, fx tekst 2, hvor hovedvægten ligger på tekstens sociale legitimitet, er de samfundsmæssige institutioner og sfærer som er grundlaget for denne legitimitet: markedet, uddannelsessystemet, retssystemet, den frie presse, det politiske system og kirken. Man kan således ud fra en historisk-sociologisk beskrivelse af samfundet underinddele

diskursteksterne i følgende typer:

	Diskursfællesskab	Vigtige tekstarter i fællesskabet
D I S K U R S T E K S T E R	markedets diskurs	handelsbrev, aftale, kontrakt, annonce, nyhedsbrev, manual
	uddannelsediskurs	bekendtgørelse, lærebog, øvehæfte, eksamensopgave, opgavebesvarelse (dansk stil, fysikrapport)
	juridisk, administrativ diskurs	love, bekendtgørelse, regulativ, cirkulære, stævning, dom, partsindlæg
	journalistisk diskurs	nyhed, baggrund, feature, mening, portræt, service, leder, kronik, interview, læserbrev, nekrolog, radioprogram, tegneserie,
	politisk diskurs	partsindlæg, debatter, partiprogrammer, valgannoncer, manifeste
	religiøs diskurs	bøn, prædiken, dåb, salme, katekismus, evangelium

Talehandlinger, fx tekst 1, og diskurstekster, fx tekst 2, er domineret af processen, dvs. at teksten er en privat adresseret handling i tiden inden for hhv. universelle og særlige institutionelle rammer. I modsætning hertil ligger hovedvægten i tekst 3 og 4 tekster på produktet, dvs. at teksten er et værk der er stillet frem i offentligheden for et generelt publikum. I faglitterære afhandlinger ligger vægten på at tekstens udsagn og budskab skal være sande om det emne som der er om. Emnerne som faglitterære værker kan være om, kan inddeles på mange måder, fx efter decimalklassifikationssystemet på biblioteker, men den mest dominerende er nok den efter fakulteter på universiteterne og i gymnasieskolerne i naturvidenskab, samfundsvidenskab, humaniora og som et selvstændigt fag: filosofi. Faglitterære afhandlinger kan således inddeles efter deres faglige område på følgende måde:

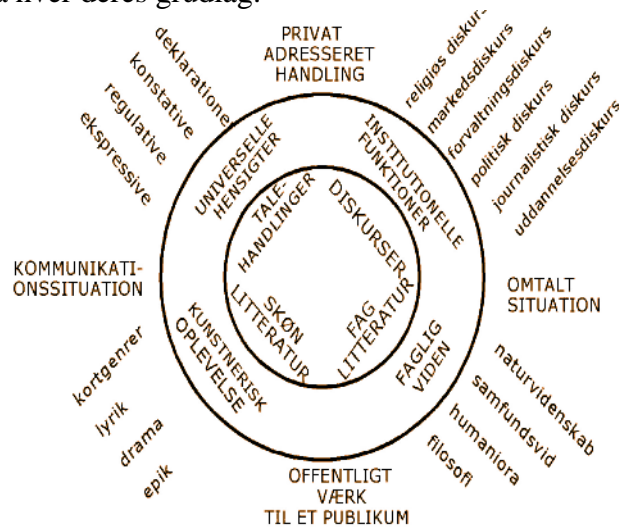
VÆR- KER	FAG- LITTE- RATUR	naturvidenskab	artikel, rapport, formidling
		samfundsvid.	artikel, monografi, rapport, formidling
		humaniora	artikel, monografi, rapport, formidling
		filosofi	essay, artikel, monografi, rapport, formidling

Skønlitteratur er værker som alle har samme sociale funktion, nemlig som underholdning, oplevelse, refleksion og interesseløst velbehag for publikum. Skønlitteratur er siden Goethe, hovedsagelig på grundlag af værkets form og indhold, blevet inddelt i de tre hovedgenrer: episke, lyriske og dramatiske værker, hvortil man kan føje en restgruppe som kan kaldes kortgenrer.

Epik er typisk beretning om handlingsforløb, som regel med bagudsyn; lyrik er subjektiv 1. persons monolog om et vilkårligt emne, ofte på vers; og drama er 3. persons dialog i nutid med regibemærkninger til skuespillere på en scene. Inddelingen i genrer af litterære værker kan sammenfattes i følgende skema:

VÆR- KER	SKØN LITTE- RATUR	epik	roman, novelle, eventyr, myte, sagn, legende, fabel,
		lyrik	centrallyrik, sang, heltedigt, salme, ode, vise,
		drama	tragedie, komedie, revy,
		kortgenrer	essay, anekdote, vittighed, gåde, aforisme, ordsprog

Genrer og tekstarter i det moderne samfund kan beskrives ved følgende diagram i de fire prototyper: talehandlinger, diskurstekster, faglige afhandlinger og skønlitterære værker, som så igen underinddeles på hver deres grundlag:

Genstand for bedømmelse

Begrebet 'skønlitteratur' er defineret på samme måde som begrebet 'prydplante', hverken ved hjælp af plantens indre træk og egenskaber, eller ved dens nytte, men kun som det vi godt kan lide. Skønlitteratur er den litteratur som vi gerne vil læse, faglitteratur er det der gør nytte som udsagn om verden. En litterær tekst er faktisk defineret som et værk der stilles frem fordi den har nok kvalitet til at have værdi og formål i sig selv. Prøv at læse følgende tekst:

The Crimson Candle

A man lying at the point of death said these words to his wife who had been constantly by his side throughout his long illness. "I am about to say good-bye forever. I hope you know that I love you very much. In my desk you will find a crimson candle, which has been blessed by a High Priest. It would please me if, wherever you go and whatever you do, you would keep this candle with you as a small reminder of my love." The wife thanked him, assured him that, because she loved him too, she would do as he asked, and, after his death, she kept her word.

Den opfylder de formelle krav man kan stille til en skønlitterær epik: der er en fortæller, et publikum, et forløb med en begyndelse (ustabilitet) en midte (episode med komplikation og reaktion) og en slutning (løsning). Den måde man normalt vil reagere på et sådant fortællende skønlitterært værk, er ved at bedømme handlingens rimelighed, personernes moral, og værkets kvalitet: i) Sker de begivenheder der sker i den omtalte situation, med rimelighed og

sandsynlighed? Er det sådan at det kunne ske? ii) Hvordan er personernes karakter, og opfører de sig moralsk rigtigt? Bør man gøre som dem? iii) Er det en god historie? Hvordan er dens æstetiske kvalitet?

Det opleves – og nu fortæller jeg hvordan jeg oplever det, men der er mange vidnesbyrd om at de fleste andre oplever det på samme måde – som akavet at lave disse bedømmelser af denne tekst. For der sker jo næsten ingen ting, og det der sker, er præcist hvad man kunne vente af sådanne situationer. Der er ikke noget rigtigt plot, og der er intet i teksten der kommer uventet for os.

Derfor er de fleste også tilbøjelige til ikke at kalde denne tekst for et (helt kort) skønlitterært værk. Det er det faktisk heller ikke. Teksten er konstrueret af litteraturforskeren James Phelan (2007) som en manipulation af følgende autentiske litterære tekst:

The Crimson Candle, by Ambrose Bierce

A man lying at the point of death called his wife to his bedside and said: "I am about to leave you forever; give me, therefore, one last proof of your affection and fidelity, for, according to our holy religion, a married man seeking admittance at the gate of Heaven is required to swear that he has never defiled himself with an unworthy woman. In my desk you will find a crimson candle, which has been blessed by the High Priest and has a peculiar mystical significance. Swear to me that while it is in existence you will not remarry."

The Woman swore and the Man died. At the funeral the Woman stood at the head of the bier, holding a lighted crimson candle till it was wasted entirely away
Bierce 1946

Her bliver det lige pludselig meningsfuldt at foretage bedømmelserne: Ja, det kunne sagtens ske; der findes utvivlsomt mænd der mistror deres kone og prøver at styre dem efter at de selv er døde. Manden er en patriarkalsk skurk, men er det helt uangribeligt hvad hun gør? Ville du selv have gjort som hende? Og teksten er – længden taget i betragtning – faktisk en rigtig god tekst, fordi den er pointeret og overrasker os i den sidste linje.

Konklusionen af gennemgangen af disse eksempler på crimson candles må være at det faktisk er et kriterielt træk ved skønlitteratur, at teksten er god. Fortællinger af for lav kvalitet er (næsten) ikke fortællinger.

Typer af henvisning

Henvisningen til emnerne kan i en yttre sætning være af forskellige typer. For at beskrive dem må man teoretisk skelne mellem kommunikationssituationen som er en del af virkeligheden, og den omtalte situation, som er det teksten er om, og som kan være en (anden) del af virkeligheden, eller en tænkt og forestillet situation.

De to situationer er af logisk forskellig type: kommunikationssituationen er som en del af virkeligheden en entitet af højere orden end den omtalte situation og således metasituation i forhold til denne.

Kommunikation ved hjælp af tekster kommer i stand ved at afsenderen i kommunikationssituationen i tekstens begyndelse henviser modtagerne til emner i den omtalte situation, som der-ved forankres til kommunikationssituationen (senere i teksten kan der så henvises anaforsisk til

disse allerede introducerede elementer). Den første henvisning til et emne i en tekst kan ske på en af fire forskellige måder:

Deiktisk (relativ til kommunikationssituationen) henvisning:

Afsenderen henviser til et emne x gennem dets relation til kommunikationens deiktiske centrum (JEG-HER-NU), ved enten at bruge nærdeiktiske ord: *jeg, her, nu*, eller ved at bruge fjerndeiktiske ord: *du, der, snart, fornylig*, fx *tekst 1* ⁴*Der er et Bord her* ⁵*la' os* – ... Det omtalte emne og den sproglige handling indgår som et element i kommunikationssituationen. Deiktisk henvisning findes altid i de ytringer som kaldes *performativer*, dem hvor man gør noget ved hjælp af ord, fx *Jeg lover hermed at komme*.

Historisk (absolut) henvisning:

Afsenderen henviser til et emne x historisk (absolut) når det indgår som et element i en historisk situation som forudsættes at være forankret til kommunikationssituationen, ofte via tidsregning og geografi, fx *Venstres skatteordfører udtaler i Information (den 15. februar), at danskerne ikke frygter skattestigninger mere, og at det skyldes "skattestoppets succes"*. Den omtalte situation og kommunikationssituationen er adskilt men forbundet i tid eller rum.

Generisk (almen) henvisning:

Når afsenderen ikke henviser til et specifikt x, men til ethvert eksemplar af en kategori og til enhver tid, sker henvisningen generisk, dvs. til alle mulige situationer, fx *Silkehalen lever mest af kødbær og rønnebær. Den har aldrig ynglet i Danmark. Silkehalen kan rejse hovedtoppen lige i vejret eller lægge den næsten helt ned, som det passer fuglen bedst*. Den omtalte situation udgøres dermed af hele den kendte virkelighed; teksten beskriver ikke kendsgerninger, men snarere regler for hvordan virkeligheden kan beskrives ved hjælp af sproget. Det er det der i logikken kaldes *analytiske sætninger*.

Fiktiv (skrømtvis) henvisning:

Afsenderens henvisning til emnet x sker fiktivt, dvs. på skrømt når der ikke er nogen for modtagerne velkendt og kontrollerbar forankring af den omtalte situation til kommunikationssituationen, fx *Tekst 4* ²*Udkast til begyndelse til bordtale.* ³*(ikke holdt.)* Den omtalte situation bliver derved adskilt fra kommunikationssituationen uden nogen forankring til den. I fiktion er den omtalte situation ikke en del af den kendte virkelighed, men en metafor for den virkelighed som kommunikationssituationen er en del af.

Et væsentligt træk ved forskellige undertyper af tekstarter og genrer er henvisningernes art. Talehandlinger har typisk deiktiske henvisninger, diskurstekster og faglitteratur typisk historiske henvisninger, faglitteratur og skønlitteratur typisk typisk generiske henvisninger og skønlitteratur typisk fiktive henvisninger. Henvisningernes type er ikke kriterier på at en tekst hører til en bestemt genre, men er typiske for disse grupper af tekstarter. Tendensen kan fremstillet i dette diagram, hvor den mørkeste grå angiver af henvisningstypen er typisk for prototypen af sproglige handlinger, den lyse grå at henvisningstypen er mulig og det hvide angiver at henvisningstypen er yders sjælden .

	deiktisk	historisk	generisk	fiktiv	
talehandlinger					typisk henvisning
diskurstekster					mulig henvisning
faglige værker					yderst sjælden
skønlitteratur					

Litteratur

- Andersson, Jan & Mats Furberg (1969): *Sprog og påvirkning. Om argumentationens semantik*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.
- Aristoteles (330 fvt., 1992): *Poetik*, oversat af Poul Helms. København: Hans Reitzel.
- Austin, John (1955, 1997) *Ord der virker*, oversættelse ved John E. Andersen og Thomas Bredsdorff. København: Gyldendal.
- Bateson, Gregory (1984): *Natur og Ånd*, Rosinante, København.
- Beaugrande, Robert de, and Wolfgang Dressler (1972, 1981): *Introduction to Text Linguistics*. London: Longman.
- Berger, Peter L. og Thomas Luckmann (1966, 1967): *The Social Construction of Reality. A treatise in the sociology of knowledge*, New York: Doubleday Anchor Book.
- Bhatia, Vijay K (1993): *Analysing Genre. Language Use in Professional Settings*, Harlow: Longman.
- Simon Borchmann (2005): *Funktionel tekstteori og fiktivt fortællende tekster med reflektiv funktion*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Derrida, Jacques (1986): "La loi du genre", oversat til dansk i Johansen og Klugeff (red) 2009: *Genre*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Diderichsen, Paul (1968): *Dansk Prosaehistorie I, I*. København: Gyldendal.
- Ditlevsen, Marianne Grove; Engberg, Jan; Kastberg, Peter; Nielsen, Martin (2003): *Sprog på arbejde - kommunikation i faglige tekster*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Engberg, Jan (1998): *Fagsprogslingvistikken*, Århus: Systime.
- Fairclough, Norman (2008): *Kritisk diskursanalyse. En tekstsamling* redigeret og oversat af Elisabeth Halskov Jensen, København Hans Reitzels Forlag.
- Genette, Gérard (1979): "Introduction à l'architext", oversat til engelsk i Duff, David (ed) 2000: *Modern Genre Theory*, Harlow: Longman.
- Goffman, Erving (1981): *Forms of talk*, Oxford: Blackwell.
- Grice, H. P. (1967, 1975): "Logic and conversation" in Cole, Peter, & Jerry Morgan 1975. *Syntax and Semantics, vol 3, Speech Acts*. New York: Academic press.
- Habermas, Jürgen, (1976, 1981): *Hvad er universalpragmatik?*, i Habermas, Jürgen, 1981: *Teorier om samfund og sprog*, oversat af Gunvor Boeberg Jensen, Gyldendal, København.
- Halliday, M.A.K and Christian M.I.M. Matthiessen (2004): *An Introduction to functional grammar*, London: Hodder Arnold.
- Harder, Peter, & Christian Kock (1976): "The Theory of Presupposition Failure". *Travaux du*

- cercle linguistique de Copenhague* vol XVII. København: Akademisk Forlag.
- Jakobson, Roman (1960): "Linguistic and Poetics" in T.A. Sebeok (ed) *Style in Language*, Cambridge, Mass p. 350-377, oversat 1967: "Lingvistik og poetik" i *Vindrosen* 14. årg. nr. 7.
- Leeuwen, Theo van (2008): *Discourse and Practice. New tools for critical discourse analysis*, Oxford: Oxford University Press.
- Martin, J.R. and David Rose (2003): *Working with Discourse. Meaning Beyond the clause*. London: Continuum.
- Phelan, James (2007): *Experiencing Fiction*. Columbus: The Ohio State University Press.
- Recanati, F. (2004): *Literal Meaning*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. (1975): "The Logical Status of Fictional Discourse" in Searle, John R. 1979: *Expression and Meaning*, New York: Cambridge University Press.
- Searle, John R. (1995, 1996): *Construction of Social Reality*, London: Penguin Books
- Swales, John M. (1990): *Genre Analysis. English in academic and research settings*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Teilmann, Katja (2007): *Genreblandinger. Om ironisk og humoristisk multi-genericitet i dansk litteratur efter 1800*, ph.d.-afhandling. Forsvar 23.2.2007.
- Wentzel, Knud, 1981: *Tekstens metode. Ét synspunkt på litterære og praktiske tekster*, Gyldendal, København.
- Wille, Niels Erik 2007: *Fra tegn til tekst*, København: Samfundslitteratur.